

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC TETOUROVÁ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 29054/03)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

27. září 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Tetourová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení:

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

A.B. BAKA,

R. TÜRMEŇ,

K. JUNGWIERT,

M. UGREKHELIDZE,

paní D. JOČIENĚ,

pan D. POPOVIĆ, *soudci*,

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 6. září 2005,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 29054/03) směřující proti České republice, kterou dne 4. září 2003 podala Soudu česká občanka paní Gabriela Tetourová („stěžovatelka“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Dne 24. listopadu 2004 Soud rozhodl oznámit stížnost vládě a na základě ustanovení článku 29 odst. 3 projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatelka se narodila v roce 1967, bydliště má v Jihlavě.

5. V letech 1994 a 1998 se z manželství stěžovatelky a P. T. narodili dva synové.

A. Předmětné řízení

6. V únoru roku 2002 opustila stěžovatelka společnou domácnost, údajně z důvodu agresivního chování P. T., a děti si odvedla s sebou. Dne 12. února 2002 podala k Okresnímu soudu v Jihlavě návrh na rozvod manželství a zahájila řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k nezletilým dětem.

7. Dne 5. března 2002 ustanovil soud nezletilým opatrovníka.

8. Ústní jednání nařízené na 9. dubna 2002 bylo odloženo na 30. dubna 2002 z důvodu nepřítomnosti právní zástupkyně P. T. Dne 29. dubna 2002 se však manžel stěžovatelky z jednání ze zdravotních důvodů omluvil a současně vznesl námitku nepřislušnosti soudu.

9. Každý z rodičů následně podal návrh, aby mu byly děti svěřeny do péče předběžným opatřením.

10. Soud dne 6. května 2002 zamítl námitku nepřislušnosti podanou P. T. a s ohledem na stres, jemuž byly děti vystaveny, vydal předběžné opatření, jímž děti svěřil do péče stěžovatelky a jejímu manželovi stanovil povinnost platit výživné. Ten však podal odvolání.

11. Soud dne 15. května 2002 vyhověl návrhu P. T. na úpravu jeho styku s dětmi vydáním předběžného opatření. Stěžovatelka na to dne 31. května 2002 reagovala podáním odvolání.

12. P. T. se následně domáhal provedení výkonu rozhodnutí o úpravě styku s dětmi a dále navrhoval vydání nového předběžného opatření a zrušení předběžného opatření ze dne 6. května 2002.

13. Soud dne 25. května 2002 zamítl návrh, jímž se P. T. domáhal, aby byla stěžovatelce uložena povinnost podávat mu písemné zprávy o zdravotním stavu dětí, a vyzval stěžovatelku, aby respektovala otcovo právo na styk s dětmi.

14. V červenci roku 2002 žádal P. T. opět provedení výkonu rozhodnutí o úpravě styku a vydání předběžného opatření ve věci péče o děti.

15. Dne 11. září 2002 byl spis předán Krajskému soudu v Brně, který měl rozhodnout o uvedených odvoláních účastníků řízení.

Tento soud dne 30. listopadu 2002 potvrdil rozhodnutí ze dne 6. května 2002 (kromě jednoho méně významného výroku), jakož i rozhodnutí ze dne 25. května 2002. Pokud se jedná o rozhodnutí ze dne 15. května 2002, rozhodl o zúžení styku otce s dětmi.

16. Dne 4. února 2003 podal P. T. návrh na vydání nového předběžného opatření, jímž by byla snížena jeho vyživovací povinnost a rozšířena úprava jeho styku s dětmi. Jeho návrh byl dne 5. února 2003 zamítnut. P. T. podal následně odvolání, které bylo krajským soudem dne 22. dubna 2003 také zamítnuto.

17. Od 10. do 20. března 2003 se spis nacházel u Ústavního soudu, který rozhodoval o ústavní stížnosti P. T.

18. V březnu a dubnu roku 2003 se otec dětí domáhal provedení výkonu rozhodnutí o úpravě styku. V květnu 2003 své návrhy vzal zpět.

19. Okresní soud dne 18. června 2003 zamítl návrh P. T. na vydání předběžného opatření o rozšíření styku s dětmi. Krajský soud toto rozhodnutí dne 29. prosince 2003 potvrdil.

20. Okresní soud dne 18. srpna 2003 zamítl námitku nepřislušnosti vznesenou P. T., jakož i jeho návrhy ze dne 13. srpna 2003 na zrušení všech předcházejících předběžných opatření a na vydání nového předběžného opatření o rozšíření styku s dětmi. P. T. se odvolal.

21. Ústní jednání ve věci samé, které se mělo konat dne 5. září 2003, bylo odročeno na neurčito z důvodu, že P. T. vznesl námitku podjatosti soudkyně S.

22. V říjnu a prosinci roku 2003 podával otec dětí další návrhy na výkon rozhodnutí a na vydání předběžného opatření.

23. Krajský soud v Brně dne 19. prosince 2003 rozhodl o vyloučení soudkyně S. z projednávání věci. Ta se již necítila být nestrannou vzhledem k soustavným urážlivým útokům P. T. Okresnímu soudu bylo toto rozhodnutí doručeno dne 12. února 2004.

24. Dne 25. února 2004 byl spis opětovně předložen krajskému soudu k rozhodnutí o návrhu na vyloučení podaném soudcem P., jemuž byla věc nově přidělena.

25. V únoru, březnu a červnu roku 2004 žádal P. T. o provedení výkonu rozhodnutí o úpravě styku, zatímco stěžovatelka se domáhala, aby bylo v řízení neprodleně pokračováno.

26. Krajský soud dne 8. července 2004 rozhodl, že soudce P. není z projednávání věci vyloučen. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 10. září 2004.

27. Předseda okresního soudu dne 3. srpna 2004 stěžovatelce oznámil, že délku řízení ovlivňují četné návrhy jejího manžela, které musely být projednány způsobem stanoveným v zákoně.

28. V srpnu roku 2004 navrhoval P. T. vydání nového předběžného opatření o úpravě styku s dětmi a zrušení všech předcházejících předběžných opatření. Soud provedl šetření ohledně dosavadních styků a dne 25. srpna 2004 zmíněné návrhy zamítl. Stěžovatelka soudu předložila nové informace týkající se situace jejího manžela.

29. Soud dne 3. září 2004 dospěl k závěru, že návrhy otce na výkon rozhodnutí o úpravě styku jsou bezdůvodné. P. T. se odvolal.

30. Dne 12. října 2004 vznesl manžel stěžovatelky námitku podjatosti vůči soudci, který byl pověřen vyřizováním věci po vyloučení soudkyně S. Na žádost soudu svou námitku dne 21. října 2004 upřesnil.

31. Okresní soud dne 30. listopadu 2004 rozhodl o novém návrhu P. T. týkajícím se úpravy styku. P. T. podal odvolání.

32. V listopadu a prosinci roku 2004 žádala stěžovatelka, aby bylo v řízení pokračováno.

33. Dne 17. března 2005 oznámil místopředseda okresního soudu stěžovatelce, že nebyl shledán žádný průtah v činnosti soudce, který rozhodoval zejména o návrzích na vydání předběžného opatření. Stěžovatelka byla dále informována o tom, že jelikož jsou veškeré záležitosti týkající se nezletilých dětí součástí jediného spisu, je třeba příslušný spis předložit krajskému soudu pro rozhodnutí v související věci (viz níže § 39).

34. Dne 21. března 2005 zamítl okresní soud návrh P. T. na změnu předběžného opatření ze dne 6. května 2002.

35. V dubnu roku 2005 podala stěžovatelka stížnost k ministru spravedlnosti, v níž poukazovala na skutečnost, že v řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti se doposud nekonalo žádné ústní jednání a že právní předpisy umožňují jejímu manželovi mařit průběh řízení. V odpověď jí bylo sděleno, že ministerstvo není příslušné k zasahování do probíhajícího řízení a že soudu nelze vytýkat, že jeden z účastníků řízení využívá veškerých dostupných právních prostředků.

B. Skutkové okolnosti dalších soudních řízení

36. Dne 8. listopadu 2002 se konalo ústní jednání před Okresním soudem v Jihlavě v řízení o výživném, jehož úhrady se stěžovatelka domáhala na svém manželovi.

Dne 26. listopadu 2003 byl v této věci vydán rozsudek, jehož výkon byl nařízen dne 27. ledna 2004. Dne 7. září 2004 požádala stěžovatelka Krajský soud v Českých Budějovicích, v jehož obvodu se nacházelo nové bydliště P. T., aby zajistil výkon výše uvedeného rozsudku.

37. Dne 9. prosince 2002 ustanovil okresní soud dětem opatrovníka pro účely uzavření darovací smlouvy s jejich otcem.

38. Krajský soud v Brně dne 11. prosince 2003 rozhodl o vyloučení soudců Okresního soudu v Jihlavě z projednání návrhu, jímž se P. T. domáhal vůči stěžovatelce a soudkyni S. náhrady škody za neuskutečněné styky.

Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou dne 26. dubna 2004 vyzval žalované, aby se k žalobě vyjádřily.

39. Dne 14. října 2004 se před Okresním soudem v Jihlavě konalo ústní jednání o návrhu stěžovatelky ze dne 1. srpna 2003, v němž žádala soud o vyslovení souhlasu se

zahájením řízení proti P. T. jménem svých dětí. Stěžovatelka přitom tvrdila, že P. T. vybral finanční prostředky uložené na účtu stavebního spoření zřízeného ve prospěch dětí. Pro nepřítomnost P. T. bylo jednání odročeno na 25. listopadu 2004. Rozsudkem ze dne 9. prosince 2004 bylo vyhověno stěžovateli; P. T. se odvolal.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

40. Stěžovatelka tvrdí, že délka řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti byla v rozporu se zásadou „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

41. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

42. Relevantní období začalo dne 12. února 2002 a doposud neskončilo. Předmětné řízení tedy probíhá již přibližně tři a půl roku, aniž bylo dosud vydáno rozhodnutí ve věci samé.

A. K přijatelnosti

43. S ohledem na kritéria vyvozená z vlastní judikatury (viz zejména *Voleský proti České republice*, č. 63267/00, § 102, 29. června 2004) a na veškeré jemu předložené skutečnosti se Soud domnívá, že tato stížnost musí být projednána v rámci zkoumání odůvodněnosti. Soud dále nezjistil žádný jiný důvod, pro který by měla být tato stížnost prohlášena za nepřijatelnou.

B. K odůvodněnosti

44. Vláda připouští, že případ nebyl nijak zvlášť složitý, snad jen v důsledku napětí panujícího mezi oběma rodiči, a že stěžovatelka k délce řízení nepřispěla. Tento závěr však nelze vztáhnout na manžela stěžovatelky, který řízení zcela blokoval nesčetnými návrhy, opravnými prostředky a námitkami. V činnosti okresního soudu podle vlády nedošlo k žádnému průtahů. Uvedený soud totiž o návrzích na vydání předběžného opatření rozhodoval ve lhůtě stanovené zákonem a věc obratem předkládal odvolacímu soudu. Navíc musel souběžně rozhodovat o vedlejších návrzích.

45. Podle stěžovatelky se nelze bez výhrad ztotožnit s tvrzením, že soud postupoval bez průtahů. Stěžovatelka nesouhlasí s připojením svého návrhu ze dne 1. srpna 2003 (viz výše § 33 a 39) k věci týkající se výkonu rodičovské zodpovědnosti, neboť takový postup vyžaduje časté předávání spisu a ve svém důsledku prodlužuje délku řízení. Stěžovatelka zdůrazňuje, že se doposud nekonalo žádné ústní jednání ve věci samé, že soud nesplnil svou povinnost jednat z vlastního podnětu, jak mu v tomto druhu řízení přísluší, a že ani neprovedl výslech dětí. Spor se proto dále komplikuje jednak z důvodu nečinnosti soudu, který nevyšel vstříc jejím snahám o urychlení řízení, jednak z důvodu nekalého jednání jejího manžela, který všemi prostředky usiluje o zablokování rozhodovacího procesu. P. T. takto zneužívá práva a využívá mezer v zákoně k soustavnému podávání stejných návrhů, aniž by tomu soud mohl učinit přítrž.

46. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se hodnotí podle okolností případu a s ohledem na kritéria zakotvená v jeho judikatuře, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatelky a postup příslušných orgánů, jakož i význam sporu pro dotčené osoby (viz z mnoha dalších *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII). Případy péče o děti je nezbytně nutné vyřizovat urychleně. Zpoždění v průběhu některé fáze řízení lze tolerovat, není-li celková délka řízení nepřiměřená (*Nuutinen proti Finsku*, č. 32842/96, § 110, ESLP 2000-VIII).

47. Soud se domnívá, že věc byla do jisté míry složitá zejména z důvodu napjatých vztahů mezi účastníky řízení a počtu jimi předkládaných vedlejších návrhů. Pokud se jedná o chování stěžovatelky, nelze jí přičítat žádný průtah či nedostatečně svědomitý přístup. Ze spisu naproti tomu jasně vyplývá, že manžel stěžovatelky podával četné návrhy na výkon rozhodnutí a na vydání předběžného opatření a svými námitkami mařil konání soudem nařízených jednání (viz výše § 8, 21 a 39). Prodlužování délky řízení tedy bylo nesporně způsobeno chováním protistrany, což je objektivní skutečnost, kterou nelze přičítat žalovanému státu.

Pokud se jedná o odpovědnost soudních orgánů v dané věci, Soud znovu poznamenává, že smluvní státy jsou povinny uspořádat svůj justiční systém tak, aby soudy mohly každému zaručit právo, aby o jeho záležitostech týkajících občanských práv a závazků bylo pravomocně rozhodnuto v přiměřené lhůtě (výše uvedený rozsudek *Frydlender*, § 45). To platí tím spíše ve věcech péče o děti, jejichž význam vyžaduje, aby vnitrostátní soudy postupovaly obzvláště urychleně.

Soud však připomíná, že jedině průtahy přičitatelné státu mohou vést k závěru o překročení „přiměřené lhůty“ (*Papachelas proti Řecku* [velký senát], č. 31423/96, § 40, ESLP 1999-II). V projednávané věci musel ovšem okresní soud čelit značnému množství návrhů na vydání předběžného opatření, o nichž rozhodoval v souladu s občanským soudním řádem ve lhůtách nepřekračujících sedm dní. Jeho postup byl také zdržován potřebou předávat spis soudům vyšších stupňů, které rozhodovaly o opravných prostředcích účastníků řízení. Již od 6. května 2002 byly krom toho vztahy mezi účastníky řízení upraveny předběžným opatřením, kterým byla péče o děti svěřena stěžovatelce a jejímu manželovi byla stanovena povinnost platit výživné.

48. Po zhodnocení celkové délky řízení a s ohledem na složitost věci, chování účastníků řízení a množství návrhů a opravných prostředků předkládaných soudu se Soud domnívá, že tato doba nepřekračuje míru, kterou lze za konkrétních okolností případu považovat za přiměřenou.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy nedošlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

49. Stěžovatelka dále namítá, že neměla k dispozici účinný právní prostředek, jehož prostřednictvím by mohla dosáhnout nápravy délky předmětného řízení a přiměřené náhrady za vzniklé průtahy. Přitom se dovolává článku 13 Úmluvy.

50. S ohledem na rozsudek *Hartman proti České republice* (č. 53341/99, ESLP 2003-VIII (výňatky)) ponechává vláda posouzení této námitky na uvážení Soudu.

51. Soud poznamenává, že v souladu s jeho ustáleným výkladem článku 13 se právní prostředek nápravy požaduje pouze pro takové námitky, které lze považovat za „hájitelné“ ve vztahu k Úmluvě. V projednávané věci Soud sice nedospěl k závěru o porušení článku 6, ale

vzhledem ke skutkovým okolnostem a k povaze nastolených právních otázek (*Powell a Rayner proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 21. února 1990, série A č. 172, § 33) se domnívá, že tvrzení ohledně nesplnění požadavků tohoto ustanovení hájitelná jsou (viz *mutatis mutandis Efstratiou proti Řecku*, rozsudek ze dne 18. prosince 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-VI, § 48, *Hatton a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], č. 36022/97, § 137, ESLP 2003-VIII). Stěžovatelka tedy měla právo na účinný právní prostředek nápravy k uplatnění svých tvrzení a její námitka založená na článku 13 Úmluvy musí být prohlášena také za přijatelnou.

52. Pokud se jedná o odůvodněnost námitky, Soud připomíná, že článek 13 zaručuje účinný právní prostředek nápravy před vnitrostátním orgánem, jehož prostřednictvím lze namítat nesplnění povinnosti projednat záležitost v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 (viz *Kudła proti Polsku* [velký senát], č. 30210/96, § 156, ESLP 2000-XI). Soud uvádí, že námitky a argumenty předložené vládou již byly v minulosti zamítnuty (viz výše uvedený rozsudek *Hartman*, § 84), přičemž neshledal žádný důvod, pro nějž by měl v projednávané věci dospět k odlišnému závěru.

53. Soud se tedy domnívá, že v projednávaném případě došlo k porušení článku 13 Úmluvy, protože v českém právu neexistuje právní prostředek nápravy, který by stěžovatelce umožňoval uplatnit před vnitrostátním orgánem námitky, které předložila štrasburskému Soudu.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

54. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

55. Stěžovatelka požaduje náhradu způsobené materiální škody a morální újmy ve výši jednoho milionu Kč, tj. 33 196 €.

56. Vláda tuto částku považuje za neúměrně vysokou a žádá Soud, aby stěžovatelce přiznal toliko přiměřenou náhradu morální újmy.

57. Soud připomíná, že jeho závěr o porušení Úmluvy souvisí výhradně s porušením práva na účinný právní prostředek nápravy zaručený článkem 13 Úmluvy. Domnívá se proto, že závěr o porušení tohoto ustanovení představuje pro stěžovatelku dostatečné zadostiučinění.

B. Náklady řízení

58. Stěžovatelka dále požaduje částku 46 315 Kč (1 537 €) jako náhradu nákladů řízení vynaložených před vnitrostátními soudy a částku 26 000 CZK (863 €) jako náhradu za konzultace spojené se stížností, kterou podala Soudu.

59. Vláda s jejími požadavky nesouhlasí a žádá, aby Soud stěžovatelce přiznal pouze přiměřenou částku z titulu nákladů řízení vynaložených před Soudem.

60. Soud připomíná, že náklady řízení se nahrazují pouze pokud, pokud se vztahují ke konstatovanému porušení Úmluvy (*Beyeler proti Itálii* (spravedlivé zadostiučinění) [velký senát], č. 33202/96, § 27, 28. května 2002), jímž je v projednávané věci porušení článku 13 Úmluvy. Návrh na náhradu nákladů řízení vynaložených ve vnitrostátním řízení tedy zamítá.

61. Soud naproti tomu poznamenává, že ačkoli před ním stěžovatelka nebyla formálně zastoupena, předložila fakturu, podle které svůj případ konzultovala s advokátkou, jejíž odměna činí 863 €. Senát sice dospěl pouze k závěru o porušení článku 13 ve vztahu ke stížnosti týkající se článku 6, nelze však opomenout, že článek 13 nemůže být posuzován samostatně. Kdyby nebyla v souvislosti s uplatňovanými hmotnými právy předložena „hájitelná námitka“, nemohl by Soud posoudit stížnost týkající se článku 13 (viz *mutatis mutandis* výše uvedený rozsudek *Hatton*, § 153). Přiznání náhrady nákladů řízení tedy musí do jisté míry, avšak v menším rozsahu, než kdyby bylo konstatováno také porušení článku 6, brát ohled na práci, kterou vynaložila právní zástupkyně stěžovatelky v otázkách týkajících se článku 6 Úmluvy.

62. Za těchto okolností Soud považuje za přiměřené přiznat stěžovatelce z tohoto titulu částku 600 €.

C. Úroky z prodlení

63. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo;
3. *rozhoduje*, že k porušení článku 13 Úmluvy došlo;
4. *rozhoduje*, že tento rozsudek představuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění za tvrzenou morální újmu stěžovatelky;
5. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovatelce zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 600 € (šest set euro) z titulu náhrady nákladů řízení, která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení, a případnou částku daně související s výše uvedenou částkou;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
6. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 27. září 2005 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda